

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Senát Parlamentu České republiky**, se sídlem Valdštejnské náměstí 17/4, Praha 1, v řízení o žalobě proti nezákonnému zásahu žalovaného spočívajícím v bránění žalobci nahlížet do registru oznámení veřejných činitelů, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2014, č. j. 10 A 67/2013 – 27,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

[2] Žalobou podanou k městskému soudu se stěžovatel domáhal zpřístupnění registru oznámení veřejných činitelů vedeným žalovaným, a to na základě žádosti stěžovatele ze září 2012, kdy sice získal přístupové jméno a heslo, avšak přístup do registru byl „blokován nonsenzuálními odkazy provozovatele“.

I. Vymezení věci

[3] Žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků a zároveň předložil prohlášení, v němž uvedl, že nemá žádné výdělečné zdanitelné příjmy, výši nezdanitelných příjmů uvedl jako „přes 3.000,- Kč měsíčně“, uvedl, že má peněžní závazky ve výši „tisíce“, jeho „způsobilost zcizovat“ je „nenarušena“, „úvěrová bonita“ je „minus dva“, jako majetek uvedl „elektronický psací stroj, digitální televizor, paměťový záznamník“, jako výdaje uvedl „strava, tisk, jízdné, papír, DPH“, jako způsob bydlení uvedl „nenájemní, nevlastnické, samostatná domácnost“.

[4] Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl v řízeních u městského soudu již opakovaně osvobozován právě pro svou nemajetnost a soud nemá důvod o jeho nemajetnosti

pochybovat ani nyní; má však za to, že tu existují jiné důvody, pro které by stěžovateli nemělo být přiznáno osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel totiž podle názoru soudu zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen, a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jej povzbuzují k další procesní aktivitě (a to nejen na úrovni soudů správních, ale též na úrovni soudu Ústavního). Důvodem k odepření osvobození od soudního poplatku je povaha sporů, které stěžovatel před správními soudy v poslední době v mnoha případech vede. Městskému soudu je z jeho úřední činnosti známo, že stěžovatel vede s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, které často pokračují jako spory soudní.

[5] V dané věci se jedná o spor týkající se nahlížení stěžovatele do registru oznámení vedeného žalovaným v elektronické podobě ve smyslu § 13 odst. 2, druhé věty, zákona č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele projednávané Městským soudem, dalšími krajskými soudy, jakož i Nejvyšším správním soudem. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímě, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plně právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Ze žádných okolností neplyne, že by stěžovatel měl důvod vztahující se k jeho životní sféře, aby si uvedené informace vyžádal.

[6] Městský soud proto dospěl k závěru, že v daném případě je na místě odeprít stěžovateli dobrodiní institutu osvobození od soudních poplatků, a rozhodl, že se osvobození stěžovateli nepřiznává. Přitom zohlednil i stoupající počet sporů iniciovaných stěžovatelem (v roce 2008 – 3 žaloby, v roce 2009 – 27 žalob, v roce 2010 – 67 žalob, v roce 2011 – 98 žalob, v roce 2012 – 99 žalob) a zejména jejich samoučelný charakter a samotný postup stěžovatele v těchto sporech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření ke kasační stížnosti

[7] Proti usnesení městského soudu brojí stěžovatel kasační stížností a domáhá se jeho zrušení. Své nesouhlasné stanovisko s výše předestřenými závěry městského soudu podpořil nejen zcela obecnými, zčásti nesrozumitelnými, ale také konkrétními námitkami vůči způsobu, jakým městský soud rozhodl o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Uvádí, že soud má hodnotit a posuzovat odpovídající podklady, nikoli racionálnost úkonů účastníka řízení, a už vůbec ne před jiným soudem či orgánem veřejné moci. Dále namítá, že soud předstírá, že jde o spor týkající se poskytování informací, aby mohl opsat judikát, a ignoruje tak žalobní námitky. Rovněž zpochybňuje samotnou možnost podání opravného prostředku proti rozhodnutí soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, které považuje za rozhodnutí dočasné.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí,

proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[10] Zdejší soud se plně ztotožnil se závěrem a odůvodněním městského soudu, že povaha sporu vedeného před městským soudem nese znaky svévolného vedení „sporu pro spor“. Z tohoto důvodu je přitom v případě, že je takový postup okolnostmi konkrétní věci řádně odůvodněn, důvodné nepřiznat osvobození od soudních poplatků.

[11] Při dané úvaze lze vyjít ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cjpn 204/2009, podle kterého „*v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08*“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

[12] Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91).

[13] Městský soud v napadeném usnesení po zhodnocení konkrétních okolností v projednávané věci řádně zdůvodnil, proč stěžovatele neosvobodil od soudních poplatků. Městský soud zhodnotil velký počet sporů, které stěžovatel vede, a dále zdůraznil, že se jedná o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Konstatoval, že stěžovatel má právo takové spory vést, avšak není důvod, aby náklady těchto sporů nesl stát. S takovými závěry se Nejvyšší správní soud zcela ztotožnil. V projednávané věci se stěžovatel domáhá nahlížení do registru oznámení veřejných činitelů vedeným žalovaným podle zákona č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů. Uvedený spor lze bezpochyby označit jako spor vyvolaný stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Ze žádných skutečností přitom neplyne, že by se mělo jednat o spor dotýkající se životní sféry stěžovatele.

[14] Námitka, že městský soud předstírá, že se jedná o spor týkající se poskytování informací, aby mohl opsat judikát, je nedůvodná. Z napadeného usnesení nikterak nevyplývá, že by městský soud nyní projednávaný spor považoval za spor týkající se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Městský soud předmětný spor považoval za spor vyvolaný stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí, nedotýkající se životní sféry stěžovatele. Odkázal na rozsudek zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, který se sice týkal sporu o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., avšak jeho závěry lze použít i na jiné spory obdobného charakteru, tj. nedotýkající se životní sféry stěžovatele.

[15] Pokud jde o námitku stěžovatele, že ho soud nepoučil správně o opravném prostředku, když kasační stížnost není proti dočasnému rozhodnutí přípustná, Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud jde o rozhodnutí, kterým se zamítá žádost o osvobození od soudních poplatků, nejedná se z povahy věci o rozhodnutí dočasné a neuplatní se tedy § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s., na nějž stěžovatel patrně odkazuje. V případě nepřípustnosti kasační stížnosti proti „dočasnému“ rozhodnutí se musí jednat o rozhodnutí časově omezená, která nejsou-li zrušena soudem samým, zanikají z moci zákona (typickým příkladem je rozhodnutí o odkladném účinku). Poučení soudu je z uvedených důvodů dle současné judikatury Nejvyššího správního soudu správné. Stěžovatel se jím přes domněnku jeho nesprávnosti řídil, což odporuje jeho postoji v této věci.

[16] K dalším kasačním tvrzením zdejší soud konstatuje, že šlo dílem o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat stěžovatelovy projednatelné námitky proti napadenému usnesení městského soudu či o tvrzení zmatená, vzájemně si odporující, dílem šlo o vyjádření stěžovatelových názorů k postupu soudu či povinnostem účastníků bez užší vazby k předmětu nynějšího řízení před zdejším soudem.

IV. Závěr

[17] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[18] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterých nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. května 2014

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu